

c) Individualnost koja je sebi realna po sebi i za sebe. Duhovno carstvo životinja i prevara ili stvar sama. Zakonodavni um. Um koji ispituje zakone.

B. Duh

I. Istinski duh: običajnost.

II. Sebi otudjeni duh, obrazovanost.

III. U samoga sebe izvjesni duh, moral.

C. Religija. Prirodna, religija umjetnosti, objavljena religija.

D. Apsolutno znanje.

Kao što Hegelova Enciklopedija počinje Logikom, čistom spekulativnom mišlju, i završava se apsolutnim znanjem, samosvjesnim filozofskim ili apsolutnim duhom koji shvaća samoga sebe, to jest nadljudskim, apstraktnim duhom, tako cijela Enciklopedija nije ništa drugo već razvijena suština filozofskog duha, njegovo samoopredmećivanje; kao što i filozofski duh nije ništa drugo već otudjeni duh svijeta koji se unutar samog otudjenja shvaća misaono, tj. apstraktno. Logika - novac duha, spekulativna, misaona vrijednost čovjeka i prirode - njihova suština koja je postala sasvim indiferetna prema svakom zbiljskom odredjenju i zato nezbiljska - ospoljeno mišljenje koje stoga apstrahira od prirode i zbiljskog čovjeka, apstraktno mišljenje. Spoljašnost tog apstraktnog mišljenja... priroda kakva je za to apstraktno mišljenje. Ona mu je spoljašnja, njegov samogubitak; a on je shvaća i spoljašnje, kao apstraktnu misao, ali kao ospoljeno apstraktno mišljenje - napokon duh, to mišljenje koje se vraća na svoj vlastiti izvor, koje još uvijek za sebe važi kao antropološki, fenomenološki, psihološki, moralni, umjetničko religiozni duh, dok se napokon ne nadje i ne odnosi kao apsolutno znanje u apsolutnom, tj. u apstraktnom duhu, i ne primi svoje svjesno i njemu odgovarajuće postojanje. Jer njegovo zbiljsko postojanje jest apstrakcija.

Dvostruka greška kod Hegela.

Prva se najasnije ispoljava u Fenomenologiji kao pravom izvoru Hegelove filozofije. Ako je on na primer, shvatio bogatstvo, državnu moć itd. kao čovjekovu biću otudjene suštine, to se događa samo u